

DE LAATSTE REIS VAN  
**GAROEDA**



**ROBIN RAVEN**

Voor ma Raven en Maud Guldenaar

Robin Raven

# De laatste reis van Garoeda



Uitgeverij Omniboek

DEEL 1

1942



# 1

‘*Kemari!*’\*

Meiske schudt haar hoofd. *Nooit!*

‘*Kemariiii!*’

Boven haar bed zweeft hij: de *Seetan*, de Heer des Doods. En hij is niet alleen, het beest is nooit alleen. Om hem heen zweven duivels, afzichtelijke wezens met staarten en vleugels. Zo heerlijk als de natuur ruikt, zo smerig ruikt de onderwereld. De mislukte engelen stinken naar poep en zingen onbegrijpelijke liederen, erger nog dan het zinloze gekrijs van de apen in het oerwoud. De kronkelende lichamen zitten vol brandwonden en uit de talloze ogen schieten gruwelijke vlammen. Rode vonken, die het bed in brand steken.

‘Ga weg...’ mompelt Meiske. ‘Alsjeblieft! Ga weg! *Pergi!*’

De *Seetan* gaat niet weg. Natuurlijk niet. Hij geniet van het feest van de dood – hij glimlacht, strekt zijn arm uit en raakt Meiske aan met kille vingers. Eén seconde maar. Een schok. Koude rillingen. Kouder dan het koudste ijs.

‘*Kemari!*’

*Kom mee naar mijn paleis. Wees welkom in mijn troonzaal.*

Meiske schreeuwt. Haar spieren verkrampen, botten breken doormidden als luciferhoutjes, verpoederen tot gruis. Tot ze niets meer zijn dan een hoopje stof.

\*Een woordenlijst is achter in dit boek opgenomen.

In de verte klinkt een onverstaanbaar liedje.

Meiske opent haar ogen. De droombeelden spatten uiteen als zeepbellen. Wat overblijft is schemerduister en het vertrouwde geluid van *baboe Nenek*.

De oude vrouw heeft vlekjes in haar rimpelige gezicht, donkere ogen waarin je jezelf niet terugziet, ze ruikt naar *sirih* en heeft maar één tand. Haar rechterhand wrijft langzaam rondjes over Meiskes voorhoofd.

Meiske bibbert na. Weer een nachtmerrie.

Gelukkig zit Nenek voor haar klaar. Het oude besje weet precies wat ze nodig heeft. Ze wast haar, maakt iets te eten klaar als Meiske trek heeft, legt vers gestreken kleren op het bed en parfumeert haar. Maar het belangrijkste is dat de oude hand nieuwe energie in Meiskes lichaam aait als ze een nachtmerrie heeft.

Nenek is een tijdloze verschijning. Ze spreekt geen Nederlands, maar ook geen Maleis, Soendanees of andere talen die alleen de inlanders kennen. Ze is zachtmoedig en mompelt onverstaanbare woorden, de hele dag door. Het is droomtaal. Tovertaal uit een andere werkelijkheid.

*Baboe* Nenek heeft zwartglanzend haar. Dat kan niet als je over de tachtig bent, toch is het zo. Oppertuinman Patoe heeft het haar uitgelegd.

Nenek leeft buiten de tijd. Zij is een *doekoen*, een toverfee, en ze kent de Seetan als geen ander. Zij weet hoe je de Dood moet verjagen. Als mensen in de *kampong* problemen hebben, gaan ze altijd naar haar voor advies. Zij heeft rechtstreeks contact met het rijk van de geesten en de doden. Zij weet waarom dingen fout zijn gegaan. Ze weet ook hoe je het weer goed kunt maken: door middel van offers, spreuken en vuur. Vooral dat laatste: vuur brandt elke zonde weg.

*Baboe* Nenek mompelt en wrijft net zolang tot alle boosaar-

digheid uit Meiskes hoofd verdwenen is. Daarna trekt ze zich terug op haar matje bij de deur.

Meiske strekt haar benen, voeten en tenen. Ze zucht en kijkt om zich heen. De zware geur van *kretek*, vermengd met kamfer, trekt langzaam haar neus in. Kruidnagel.

De eerste beelden zijn versluierd door de *klamboe*: de majestueuze schaduw van Koeda, het lichtbruine paard met de zwartgeverfde manen, de dekenkist met het houtsnijwerk op het deksel en de grote ronde gouden plaat aan de voorkant, de opgezette hagedis met zijn leerachtige groene huid, die paatje heeft geschoten, en als laatste aan haar voeteneinde meneer Beer.

Het is stil in huis. Het magische moment tussen nacht en dag.

Maar dan komt plotseling de wereld in beweging. Voorzichtige lichtflarden vanuit het oosten, alsof de dag zijn deuren opengooit. Krekels barsten los in gezang, in de verte kraait een haan. Honden blaffen opgewonden naar bamiverkopers en de Chinese eierboer. Op het dak roffelen pootjes van ongedierte een onregelmatige dans. De geur van brandend hout stijgt op. De eerste karren rollen voorbij: straatverkopers met varkens, fruit, groente, linnen, beeldjes, vogels en kruiden op weg naar de *pasar*.

Als je goed luistert, hoor je zelfs het ruisen van de rivier. De plek waar Meiske niet mag komen, omdat daar al zo veel kinderen zijn verdronken. Dat weet ze van Patoe. Hij spreekt prima Nederlands en kent zelfs het eerste couplet van het Wilhelmus uit zijn hoofd. Dat heeft hij geleerd door goed te luisteren naar de mensen om hem heen. Daar heeft hij geen school voor nodig.

‘De Seetan en zijn boze geesten zitten verscholen tussen de waterplanten,’ vertelde Patoe haar een keer. ‘Ze trekken kinderen naar beneden als ze zin hebben in een lolletje. Als ze zijn uitgespeeld, laten ze de dode lichamen weer gaan.’

Paatje heeft daar een heel andere verklaring voor. ‘Het wa-

ter is te koud en de stroom te sterk. Die arme schapen hebben nooit geleerd fatsoenlijk te zwemmen, daarom verdrinken ze bij bosjes.’

Er beweegt iets op de vloer. Het is een *kecowak*, een kakkerlak, op zoek naar eten. Die goudgele monsters vreten alles op wat ze tegenkomen. Ze zijn bijna vijf centimeter lang, hebben een rugschild van staal en uitstekende voelsprietten. Ze komen uit de put achter het huis. De hel, dat is hun bron. In de diepste duisternis houden talloze kakkerlakken zich schuil om op het sein van een opperkakkerlak tevoorschijn te komen en de wereld te veroveren.

‘Ga weg, vies beest!’ Meiske wil haar slipper pakken om het beestje te pletten. Elke dode kakkerlak is er weer eentje minder. Maar ze bedenkt zich. Wat heeft het voor zin? Na deze komt er nog een en nog een en nog een. Kakkerlakken zijn niet uit te roeien, net als rode mieren.

‘Kakkerlakken en rode mieren zijn de grootste overlevende op aarde,’ zei haar broer Jan ooit, toen hij in hurkzit de talloze kakkerlakken bij de put achter het huis observeerde. ‘Eigenlijk moet je die vechtjassen niet doodmeppen, maar vereren.’

## 2

‘*Selamat hari ulang tahun,*’ zegt Meiske tegen zichzelf in het Maleis. Van harte gefeliciteerd.

Het leukste van je verjaardag zijn de dagen ervoor. Welke gerechten heeft Adinda samen met haar zussen voorbereid voor het verjaardagsmaal?

Adinda is de kokkie van familie De Jong. Zij brengt elke dag eten in potjes en pannetjes. Dat kan ze niet allemaal zelf dragen, dus loopt haar halve familie met haar mee. Meiske hoort ze al van verre aankomen, kakelend als een stelletje kippen. Maar zodra ze de tuin in stappen, zwijgen ze als het graf.

Meiske hoopt op *nasi koening*, gele geparfumeerde koningsrijst, die lekkerder smaakt dan alle andere rijstsoorten. In een puntvorm met een bananenblad als hoedje! *Toemis* boontjes in een hete saus. *Kangkoeng*, zachte waterspinazie, die smelt in je mond. *Saté kambing*, sappig geitenvlees. *Atjar ketimoen*, dat is zoetzure komkommer. *Sambal goreng telor*, eieren in een pittige saus. *Rendang boemboe*, heerlijk zacht rundvlees dat perfect past bij de boontjes toemis.

Ze moet watertanden bij de gedachte aan al die heerlijkheden.

En zullen er leuke spelletjes zijn? Nieuwe spelletjes, die mammie stiekem heeft bedacht terwijl zij sliep? Wie komen er op bezoek? Wat zijn de cadeaus? En het belangrijkste: wat wordt de grote verrassing? Vorig jaar, toen ze tien werd, was er fantastisch vuurwerk aan het einde van de dag.

Paatje klapte in zijn handen en zei opgetogen: ‘Dat kun je wel aan Wong overlaten! Die ouwe Chinees stelt nooit teleur!’

En er was geen woord van gelogen. Volgens mammië stond het zelfs in de *Java-Bode*!

Maar het mooiste cadeau die avond was een houten paard, een *koeda besar*. Een machtig dier, speciaal voor haar gemaakt van lichtbruin *djati*-hout, door de beste meubelmaker van de stad, meneer Supanghi. Meiske bedacht duizend namen, maar koos uiteindelijk voor de eerste ingeving: *Koeda*, met een hoofdletter. Paard.

Hij staat naast haar bed. Als ze op zijn rug klimt, kun je de hele kamer overzien. Alsof je op een echt paard zit. Alleen hoeft je Koeda geen eten te geven en hij poept ook niet in de kamer. Je hoeft hem niet te roskammen, hij steigert niet en ’s nachts hinnikt hij niemand wakker. Hij waakt alleen maar over Meiske met zijn grote kop en woeste donkere manen. En in haar dromen vliegen ze over de stad, de vulkaan Tangkoeban Perahoe, heel Java en zelfs de golven van de zee.

Koeda is ook een beetje zielig, want zijn linkeroog is zwaar beschadigd. Dat hebben de twee *djongos*, hulpjes, van meneer Supanghi gedaan. Toen ze met veel misbaar en geschreeuw het houten paard de kamer in wilden tillen, botsten ze met de kop tegen de puntige klink van de deur. Weg oog. Wat restte was een zwarte holte.

Paatje was woest. ‘Voor deze puinhoop betaal ik niet!’ Hij schold de *djongos* de huid vol en eiste een nieuwe *koeda*.

Maar dat wilde Meiske niet. Niemand vroeg haar iets, dus kwam ze in actie. Zij wilde Koeda houden, juist omdat hij zo zielig was geworden. Van een koningspaard was hij veranderd in een knol die moet ploegen op de *sawa*’s. Wat een afschuwelijk lot!

Een paard met één oog is *mata gelap*, bezeten. Dat brengt



ongeluk. Die wordt afgevoerd en in het vuur gegooid, want niemand wil mislukte paarden hebben.

Maar Meiske wel. Ze had het trotse gezicht gezien. En als je een gezicht hebt gezien, kun je niet meer terug.

Het was een ongemakkelijke situatie. Pas na heel lang huilen – en gesmeek van mammie – vond paatje het goed. Maar hij wilde wel de helft van zijn geld terug.

Paatje houdt niet van verjaardagen. Als hij jarig is, gaat hij gewoon werken. ‘Verjaardagen kosten alleen maar geld,’ moppert hij. ‘Veel geld. *Banjak wang*.’ Hij geeft dat liever uit aan zijn nieuwe auto. Die noemt hij ‘het rijdende paleis’. Paatje werkt bij de bank, aan de belangrijkste winkelstraat van Bandoeng.

‘Paatjes bank is het mooiste gebouw van de stad,’ beweert mammie. ‘Zo modern, golvend, wit en majestueus. Net een groot schip uit een verre droom, zoals de *Titanic*. Maar dan zonder tien schoorstenen.’

Als Meiskes vader naar zijn werk gaat en de auto start, is het alsof er een storm losbreekt. Nenek schrikt zich altijd een ongeluk en maakt dat ze wegkomt.

Paatje heeft een chauffeur van zijn werk, maar hij zit altijd zelf achter het stuur – sigaret in de mondhoek, de linkerarm nonchalant rustend op het portier. De chauffeur krijgt een pakje sigaretten en wat geld toegestopt en laat zich de rest van de dag niet meer zien.

De mensen kijken naar paatje alsof hij een god is. Patoe mag soms op de zijplank staan. Hij zwaait, grijnst en roept dingen die Meiske niet verstaat. De Indonesiërs wel, want ze liggen dubbel van het lachen om zijn woorden.

Mammie doet gelukkig wel aan verjaardagen. Wanneer zij jarig is, viert ze dat in de grote zaal van het luxehotel aan de Grote

Postweg. Ze ziet er die dag altijd uit als een filmster. Er wordt de hele avond gegeten en gedanst onder de kroonluchters – polka's, walsen en meer – en er is muziek van een echt orkest. Het is net een sprookje. *'Als ik jarig ben moet iedereen het weten!'*

Mammie nodigt dan iedereen uit die ze kent. Familie, kennissen, collega's van paatje, maar ook alle mensen uit de straat. Zelfs mevrouw Naber van de wasserij, die altijd zo boos kijkt en scheldt op haar *baboes* en *djongos*. Iedereen krijgt een prachtige kaart met krulletters en een gouden randje.

Er is ook taart voor het personeel. Patoe, Nenek en de anderen krijgen allemaal een stukje. Niet in het hotel natuurlijk, dat kan niet, maar achter in de tuin bij de schuurtjes. Zo hoort dat, anders gaan de mensen erover praten. Wat zouden Nenek en Patoe trouwens op het feest moeten doen? Daar hebben ze de kleren niet voor en ze kennen er niemand. Die twee zouden zich dood vervelen.

### 3

Meiske duwt de klamboesluis opzij en klimt uit bed. Ze tikt Koeda tegen zijn linkerbil en aait meneer Beer over zijn hoofd. Ze kreeg de teddybeer toen ze vier was. Hij was ruig behaard, maar na een bezoekje aan de kapster besloot Meiske de beer ook een nieuw kapsel te geven. Ze dacht dat de haartjes wel weer terug zouden groeien, zoals bij iedereen, maar dat was een lelijke vergissing. Nu is meneer Beer voor altijd kaal.

Iedereen moest hard lachen toen ze de gescalpeerde knuffel zagen. Meiske niet. Ze vond het vreselijk en was een week lang verdrietig.

Ze loopt niet naar de woonkamer, maar gaat rechtstreeks de tuin in. Blootsvoets en in haar nachtpon. Het is alsof de tuin haar roept.

‘De natuur leeft,’ zei Patoe op een keer. ‘Als je maar lang genoeg kijkt en de geuren en kleuren in je opneemt, zie je alles groeien en bloeien. En als je goed luistert, hoor je zelfs hoe nieuwe blaadjes en stammen zich krakend ontwikkelen.’

Meiske kijkt dromerig voor zich uit en hoort wat ze altijd hoort: de wereld om haar heen groeit. Iedere keer gebeurt het weer opnieuw. De bloemen spreken met hun kleuren, de struiken fluisteren met hun blaadjes en de rimpelingen in de vijver vertellen over het wel en wee van de visjes onder de lotusbloemen.

Meiske gaat zitten en luistert naar alle stemmen die haar hoofd binnenzeilen.

‘Wat fijn dat je er weer bent,’ fluisteren de struiken.

‘Gefeliciteerd met je verjaardag!’ kwetteren de vogels in de bomen.

‘Ruik onze zoete geuren,’ fluisteren de bloemen. ‘Lekkerder dan alle parfums van jouw mammië. Dat is ons cadeautje aan jou. En wees niet bang voor het geritsel tussen de struiken, want dat zijn de diertjes die uit alle hoeken van de tuin zijn gekomen om jou te feliciteren. Zelfs de kleinste beestjes waar jij zo’n hekel aan hebt, zoals de rode mieren die steken en harige rupsen, die prikken tot je er gek van wordt. Maar vandaag doen ze niets, want vandaag vieren ze jouw verjaardag. Wees dus maar niet bang.’

Meiske recht haar schouders. ‘Ik ben niet bang, hoor,’ zegt ze hardop.

Dat is niet helemaal waar, want ’s nachts is ze vaak doodsbang. Dat komt door Jan. Hij zei: ‘Als je stout bent, kruipen grote slangen uit de grond om je mee te nemen naar hun vochtige hol. Die monsters glippen door de luiken van je kamer heen en sleuren je mee naar hun nest. Daar vreten ze je op met huid en haar.’

Meiske weet dat het onzin is. Zoiets bestaat niet, maar toch. Af en toe zit er een *kala jenking* in de badkamer. Een schorpioen, glimmend zwart en met dodelijke klauwen. Die wordt dan opgepakt en meegenomen door Nenek. Niet gedood, want Nenek doodt niets uit de natuur.

Bij de vijver gaat Meiske zitten tegenover de grote waringinboom. Zijn stam is zo breed dat je niet eens je armen eromheen kunt leggen. De boom heeft lange spleten en diepe, donkere gaten. Zijn takken hangen als armen omlaag, met vingers die over het water strijken.

De boom staat er al sinds het begin van de tijd. Hij is de koning van de tuin. Alle andere bomen, struiken en gewassen zijn dienaren en moeten naar hem luisteren. Zelfs de *ramboetan*,

de *blimbing* en de hoge mangoboom zijn ondergeschikt aan *raja waringin*. De koningsboom heeft geheime ingangen naar andere werelden en hij is zo sterk dat zijn wortels zelfs boven de grond uit groeien.

Soms vieren de inlanders feest bij hem. Dan komen alle hulpjes bij elkaar: Patoe, Nenek en Adinda, maar ook heel veel mensen die Meiske niet kent. Ze eten samen en leggen zingend en dansend offers onder de luchtwortels, die er in het fakkellicht uitzien als versteende pythons.

Adinda is beeldschoon. Ze ziet eruit als een machtige koningin uit een sprookje. Meiske is jaloers op haar bruine huid en amandelvormige ogen. Als zij danst en met haar vingers kronkelt, zijn alle inlanders stil, alsof een godin in hun midden is verschenen.

Het zijn heidense gebruiken. Meiske mag natuurlijk niet van paatje bij die ‘vuiligheid’ aanwezig zijn, eigenlijk mag ze niet eens weten dat deze rituelen plaatsvinden. Maar als ze op Koeda zit en haar nek strekt, kan ze alles volgen vanuit haar kamer. Ze geniet ervan en droomt erbij weg. In het duister vieren al die vrolijke mensen hun leven.

Tientallen lotusbloemen – wit, geel en rood – liggen bewegingsloos in het water. Een vlammenzee van kleuren, zwijgend vuurwerk.

Dan klinkt opeens een stem. ‘Meiske!’

Meiske kijkt verrast om zich heen. Wie was dat? Er is niemand te zien. Ze staat op. De stem kwam bij de *waringin* vandaan. ‘Wie is daar? Laat je zien.’ Ze wordt nerveus. Is het de Seetan? Vast niet, die roept alleen maar ‘*Kemari!*’

Het blijft stil.

Meiske loopt naar de stam van de grote boom. Voorzichtig, langs de waterkant. Ze kijkt opzij, naar beneden. Het water is eng, bijna zwart.

‘Kom niet te dichtbij,’ heeft Jan haar meer dan eens gewaarschuwd. ‘Het vijvertje is dieper dan de diepste hel. Als je erin valt, kom je nooit meer terug. Op de bodem van de onderwaterwereld brandt een eeuwig vuur.’

Meiske weet dat het onzin is (hoe kan vuur nou branden in water?) en ze weet dat Jan dat soort dingen alleen maar zegt omdat mammië hem dat heeft opgedragen.

‘Meiske!’ Het is dezelfde stem als daarnet.

Meiske gilt, stapt achteruit en valt op de grond. Snel komt ze overeind en kijkt omlaag. Ze staat op een rechthoekige steen die zeker vijf centimeter dik is, als het platte schild van een stoude schildpad.

Ze bukt zich en laat haar hand over het stenen oppervlak gaan. Is het een deksel van een waterput? Voelt de steen daarom zo koud aan? Of is dit de plek waar de wraakslangen van Jan tevoorschijn komen? Of zit eronder misschien een magische toegang naar een andere wereld?



Bandoeng, Nederlands-Indië, 1942. Er ontstaat een bijzondere vriendschap tussen Meiske en de mysterieuze Boetje. Hij heeft een zwart linkeroog en een magische katapult. Maar gevaar dreigt, en het hele gezin van Meiske komt terecht in een jappenkamp. Meiske voelt zich beschermd door het beeldje van de vogelkoning Garoeda dat ze altijd bij zich draagt, en door Boetje met zijn katapult. Na drie gruwelijke jaren worden ze bevrijd, en is hun vriendschap sterker dan ooit. Meiske wordt naar Nederland gestuurd, maar wat gebeurt er met Boetje?

Robin Raven publiceerde al acht kinderboeken, waaronder *De vloek van Pak* en *Strijd in het regenwoud*. Voor dit boek putte hij onder meer uit zijn eigen familiegeschiedenis.

‘Een mystiek avontuur.’

– NRC Handelsblad over *De vloek van Pak*



Uitgeverij Omniboek

WWW.OMNIBOEK.NL

NUR 284

ISBN 978 94 0191 645 5



9 789401 916455